

೨. ಮೃಗಯಾವ್ಯಾಜದಿನೋರ್ಮೆ ಶಂತನು ತೊಳಲ್ತರ್ಪಣಂ ಪಳಂಚಲೈ ತ
 ನೃಗಶಾಬಾಕ್ಷಿಯ ಕಂಪು ತಟ್ಟಿ ಮಧುಪಂಚೋಲ್ ಸೋಲ್ತು ಕಂಡೊಲ್ತು ನ
 ಲೈಗೆ ದಿಬ್ಬಂಬಡಿಪಂತೆವೋಲ್ ಪಿಡಿದು ನೀಂ ಬಾ ಪೋಪಮಂದಂಗೆ ಮೆ
 ಲ್ಲಗೆ ತಕ್ಕನೈಕೆ ನಾಣ್ಣೆ ಬೇಡುವೊಡೆ ನೀವೆಮ್ಮಯ್ಯನಂ ಬೇಡಿರೇ (೧.೨೦) - ಎಂಬುದು
 ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ(೧೯೬೪)ಯವರು 'ಪಂಪ: ಒಂದು ಮೌಲ್ಯವಿವೇಚನೆ'
 ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ
 ವೃತ್ತದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣಘಟಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಒಡೆದಿದ್ದಾರೆ. 'ವೃತ್ತದ ಮೊದಲ |
 ✓ ಭಾಗವು [ಮೃಗಯಾವ್ಯಾಜದಿನೋರ್ಮೆ ಶಂತನು ತೊಳಲ್ತರ್ಪಣಂ ಪಳಂಚಲೈ ಎಂಬುದು]
 ಕಥನಾತ್ಮಕವಾಗಿ'ದೇ/ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವು [ತನ್ನಗಶಾಬಾಕ್ಷಿಯ ಕಂಪು ತಟ್ಟಿ ಮಧುಪಂಚೋಲ್ 2
 ಸೋಲ್ತು ಕಂಡೊಲ್ತು ನಲೈಗೆ ದಿಬ್ಬಂಬಡಿಪಂತೆವೋಲ್ ಎಂಬುದು] ತೆಕ್ಕನೆ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕವಾಗಿ
 ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ/ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮನೋಹರರೂಪಕಗಳಿವೆ. 'ಮೂರನೆಯ

— ೩ —

— 1 —

3

3) ಭಾಗವು [ನೀಂ ಬಾ ಪೋಪಮಂದಂಗಿ ಮಲ್ಲನೆ ತತ್ಸಂತೆ ನಾಣ್ಣಿ ಬೇಡುಪೊಡೆ ನೀವೆಮ್ಮಯ್ಯನಂ ಬೇಡಿರೇ ಎಂಬುದು] ನಾಟಕೀಯವಾಗಿದೆ (ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಭಟ್ಟ ೧೯೭೧ :೬) ಎಂದು ಪದ್ಯದ ನಿರೂಪಣಾಕ್ರಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆರಸನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆತನ ದುಡುಕುತನವನ್ನೂ, ಸತ್ಯವತಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಆಚಾರವನ್ನೂ ಅವರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸತ್ಯವತಿಯು ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಎರಡು ಒಲವಿನ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾಳೆಂಬುದನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ, ಮುನಿಯ ಅತಿಮಾನುಷತೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವಳು ರಾಜನನ್ನು ಆತನ ಚರ್ಮದ ಅರಿತವಳಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಲೌಕಿಕ ಆಚಾರವನ್ನೊಡ್ಡುತ್ತಾಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

'ಮೃಗಶಾಖಾಕ್ಷಿಯು ರಾಜನ ಕಣ್ಣಿನಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಅಶರೀರ ಸುಗಂಧವಾಗಿ ಮಧುಪ ಸಮಾನನಾದ ರಾಜನಿಗೆ ಹೂವಾದಳು' (೮) ಎಂದು ಅವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಸತ್ಯವತಿಯು ಇಂದ್ರಿಯಗಮ್ಯವಾಗುವ ಸರಣಿಯನ್ನು ಪುನರ್ನಿರ್ವಾಣ ಮಾಡುವಂತೆ ಪಂಪನು ಕಥನಕ್ರಮವನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು, ಅವಳ ರೂಪ ಚಿತ್ರಗಮ್ಯವಾಗುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಆದರ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸುವುದನ್ನು ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕೊನೆಯ ಭಾಗದ ಎರಡು ಸಣ್ಣ ನಾಟಕೀಯ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಂಪನ ಶೈಲಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು (ಆಡುನುಡಿಯನ್ನೊಳಗೊಳ್ಳುವ ದೇಸಿ ಕಥನ ಶೈಲಿಯನ್ನು) ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ರೂಪಕದ ಅರ್ಥ, ಇಂದ್ರಿಯಕಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ತುಲನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಂತನುವಿನದು ದುಡುಕು, ಸತ್ಯವತಿಯದು ಆಚಾರ, ವಿಚ್ಛೇದನವು ಪ್ರಮಾಣ, ಶಂತನು ವಿಚ್ಛವನ್ನು ಹಿಡಿದುದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಲ್ಲ, ಕೇವಲ ನಲ್ಗೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಒಟ್ಟು ಅರ್ಥ. ಈ ಪದ್ಯ ಕಥನ, ಭಾವಗೀತೆ, ನಾಟಕಗಳ ಸಂಗಮವೆಂಬುದು ತೇಜಸ್ವಿಯವರ ವಿಶಿಷ್ಟಗ್ರಹಿಕೆ.

ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕ(೧೯೮೨)ರು 'ಪಂಪನ ಪದ್ಯವೊಂದರ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಲೆ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲೇಖನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಪಂಪಧಾರತ ದೀಪಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ಮತ್ತು ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಪಳಂಚಲೆ ಮತ್ತು (ತನ್ನಗಶಾಖಾಕ್ಷಿಯ ಮೊದಲಲ್ಲಿರುವ) 'ತತ್'ಪದಗಳಿಗೆ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ; ಪಳಂಚಲೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ 'ತಾಗು', 'ಅಪ್ಪಳಿಸು', 'ತಗಲು', 'ಪ್ರತಿಭಟಿಸು' ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ; ಪಂಪಧಾರತದ 'ಕ್ಷಿಪ್ತ ಪದಗಳ ನಿಘಂಟು' ಮತ್ತು ಕೆ.ಟಿ. ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ 'ಪಳಂಚಲೆ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ 'ಸಂಘಟ್ಟಿಸು' ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. 'ಸಂಘಟ್ಟಿಸಲು (ಅಥವಾ 'ತಾಗಲು') ಇಲ್ಲವೆ ಸಂಘಟ್ಟಿಸಿದಾಗ (ಅಥವಾ 'ತಾಗಿದಾಗ') ಆ ಮರಿಜಿಂಕೆಯ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವಳ ಕಂಪು ತಾಗಿ (ಅಥವಾ 'ಅಪ್ಪಳಿಸಿ'), ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದರೆ ಆಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ತಟ್ಟ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪಳಂಚಲೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು, ತಟ್ಟ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ತಾಗಿ', 'ಅಪ್ಪಳಿಸಿ' ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿ, ಅರ್ಥ ಹೇಳುವಾಗ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡಕಾವ್ಯಗಳ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಿಮರ್ಶೆಯ ಅಧ್ಯಯನ

ಉಂಟಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಮುಜುಗರ ಅಥವಾ ಪೇಚನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದೆಂದು ನಾಯಕ(೧೯೮೪:೬೦)ರು ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು 'ತನ್ನಗಶಾಬಾಕ್ಷಿಯ ಕಂಪು ತಾಗಿ ಸಂಘಟ್ಟಿಸಲು' ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದರೆ ಅರ್ಥದ ಗತಿ ಸಹಜವೆಂಬಂತಿರದೆ ಕೃತಕದನಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆಯೆಂದು ಅನಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ; ಅಲ್ಲಿ ತಟ್ಟಿಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅಗತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಓದುಗನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಳಗನ್ನಡ ಭಾಷಾಪ್ರಯೋಗ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಪದ್ಯಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾದುದು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಪಳಂಚಲೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ 'ಪಳಂಚಲೆನಂ' (<ಪಳಂಚಲೆವಿನಂ=ಸಂಘಟ್ಟಿಸಿ ಪೀಡಿಸುವಂತೆ ಅಥವಾ ಸಂಘಟ್ಟಿಸಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರಲು) ಎಂಬ ಪಾಠವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ತನ್ನಗಶಾಬಾಕ್ಷಿಯ 'ತತ್' ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಪದ್ಯದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಭಾವಗಳಿಗೆ ಉನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪದ್ಯಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥ, ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ತತ್ಕನ್ನಕಿಯ 'ತತ್'ನ ತಾಜಾತನ ಉಳಿಯುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿಯು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊಳಪು ಪಡೆಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವರು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಜೀಡಿಕೇ ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ವಾಕ್ಯ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ವಚನಭಾಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿರುವ ಎಂಬುದುಂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಪದ್ಯದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯ ನಿಲುಗಡೆಗೆ ತಲುಪುತ್ತವೆ ಎಂದು ಅವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ [ತೇಜಸ್ವಿಯವರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸರಳಪಂಪಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು (೧೯೯೯) ಅವರೂ ಎಂಬುದುಂ ಅನ್ನು ಪದ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ]. ವೃತ್ತವನ್ನು ಅನ್ವಯಕ್ರಮದಂತೆ ಒಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಒರ್ಮೆ ಮೊದಲು ಬಂದಿದೆ. ತತ್ಕನ್ನಕ ನಾಣ್ಣೆ ಎಂಬುದರ ಹಿಂದಿನ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅದರ ಅನಂತರ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮುಂದಿನಂತಿದೆ.

೧. ಒರ್ಮೆ- ಕ್ಷಾಲ್ಮಸೂಚಕಪದವಾಗಿ ಪರಾಶರ-ಸತ್ಯವತಿಯರ ಸಮಾಗಮಸಂದರ್ಭಕ್ಕೂ ಶಂತನು-ಸತ್ಯವತಿಯರ ಸಮಾಗಮಸಂದರ್ಭಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಲದ ಅಂತರವಿತ್ತೆನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಖ್ಯಾಸೂಚಕಪದವಾಗಿ ಶಂತನು-ಸತ್ಯವತಿಯರ ಸಂದರ್ಶನವು ಪ್ರಥಮ ಸಂದರ್ಶನ. ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಪೂರ್ವಾಪರಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರಲ್ಲ. ಅವರು ಪೂರ್ವ ಪರಿಚಿತರಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಇವರ ಅನ್ವಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಅರ್ಥ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎರಡನೆಯದು ಎಳೆದು ತಂದಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು 'ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗಾಯಿತು' ಎಂಬ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಘಟನೆ ನಡೆದ ಕಾಲದ ಬಿಂದುವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಮೃಗಯಾವ್ಯಾಜದಿನೋರ್ಮೆ ಶಂತನು ತೊಳಲರ್ಪಣೆ ಎಂದು ಓದುವಾಗ ಒರ್ಮೆ ಎಂಬುದು ಮೃಗಯಾವ್ಯಾಜದಿನ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡೇ ಅರ್ಥ ನೀಡುತ್ತದೆ. 'ಮೃಗಯಾವ್ಯಾಜದಿಂದ ಶಂತನು ತೊಳಲುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ' ಇದು ಘಟಿಸಿತು ಎಂಬುದರಿಂದ ಒರ್ಮೆಯ ಕಾಲಸೂಚನೆಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಆಲ್ಲದೆ 'ಶಂತನು ಮೃಗಯಾವ್ಯಾಜದಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ' ಇದು ಘಟಿಸಿತು ಎಂದೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

೨. ವ್ಯಾಜ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ನೆಪ' ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥವಿದ್ದು ಭೇಟಿ ನೆಪವಾದರೆ ಶಂತನುವಿನ ನಿಜವಾದ ಉದ್ದೇಶವೇನಿತ್ತೆಂಬ ತುಂಟಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಆದು ಕಾರಣವಾಗುವುದರ ಕಡೆಗೆ ನಾಯಕರು ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯ ಸೆಳೆದು 'ಬಳುಹು' ಪದ(flexible word)ವೆಂಬಂತೆ

ತೋರುವ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಆ ಪದದ ಸಡಿಲುತನವನ್ನು ನವುರಾಗಿ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಡಬಹುದಾದಂಥ ಅನುಭವ ಪರಿಸರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ (೧೯೮೪:೬೫). ಅದಕ್ಕೆ ಕಪಟ, ವಂಚನೆ, ಮರೆಮಾಚುವಿಕೆ, ದುಷ್ಪತನ, ಸೋಗು ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. 'ಮೃಗಯಾ-ಮೃಗಬೇಟೆ ಸಪ್ತವ್ಯಸನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಶಂತನು ಮೃಗಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಲೇ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಸನಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ' (ಅಲ್ಲಿ) ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

೩. 'ಪಳಂಚಲಿನಂ' ಎಂಬವರೆಗಿನ ಪದ್ಯಭಾಗದ ಗತಿ ನಿಧಾನವಾಗಿದೆ. ಪದ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಗತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ತೊಳಲುಪಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ 'ಪಳಂಚಲಿನಂ' ಎಂಬುದನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಓದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಓದುವಾಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಪದ್ಯದ ನಿಧಾನಗತಿ ಬದಲಾಗಿ ತ್ವರಿತಗತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಅನುಭವವಾಗುವಂತಿದೆ. ಮುಂದೆ ನೀಂ ಟಾ ಪೋಪಂವರೆಗಿನ ಕ್ರಿಯಾಗತಿ ತ್ವರಿತವಾಗಿದೆ. 'ಪಳಂಚಲಿನಂ' ಎಂಬುದು 'ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬಂದು ಬಡಿದಂಥ, ಅಪ್ಪಳಿಸಿದಂಥ ಅನುಭವವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವಂತಿರುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಂಪು ತಟ್ಟಿದರ ಘಾತ(impact)ವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ'(೬೬).

೪. 'ಕಂಪಿನ ಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಮಧುಪಂಚೋಲ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ದುಂಬಿಯಂತೆ' ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಧುಪ ಪದಕ್ಕೆ ಮದ್ಯಪಾಯಿ, ಮಧುಮತ್ತನಾದವನು ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. ಕಂಪು ತಟ್ಟಿದ ನಂತರದ ಸೋಲ್ಕು, ಕಂಡು, ಒಲ್ಲು, ವಿಡಿದು- ಇಂಥ ಅಪೂರ್ಣಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು'(ಅಲ್ಲಿ) ಸೂಚಿಸುವ ಕ್ರಿಯಾ ಪರಂಪರೆಗಳ ತ್ವರಿತಗತಿ, ಪೂರ್ವಾಪರ ವಿವೇಚನೆಯಿಲ್ಲದ ರೀತಿಯ ಆತನ ನಡವಳಿಕೆ, ಸೋಲ್ಕು ಪದಕ್ಕೆ ಇರುವ 'ಮೋಹಿಸಿ' ಎಂಬ ಅರ್ಥ- ಇವು ಅವನ ಸಂಯಮರಾಹಿತ್ಯ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿರುವ ಅಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

೫. ಒಲ್ಲು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಲಿದು, ಪ್ರೀತಿಸಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಬೆಯಸು, ಆಸೆಪಟ್ಟು ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ.

೬. 'ಪ್ರಿಡಿಧು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಂಬುದು ಸಹಜ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ'(೬೭). ಅವಳಲ್ಲಿ ವಿನಯ ಹಿಡಿದದ್ದು ಎಂಬ ವಿವರವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರರು ಹೇಳಿರುವ 'ಕೈ ಹಿಡಿದು' ಎಂಬ, ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ.ಯವರು ಹೇಳಿರುವ 'ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು' ಎಂಬ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಆದು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನಾಯಕರು ವಿಡಿದು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರೇತಿಯ ರೂಪಕದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೇಟೆಗೆ ಬಂದ ಶಂತನು ಆ ಕಂಪಿನಿಂದ ಗೋರಿ ಗೊಂಡಂತಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾದುದರಲ್ಲಿ ಅವನ ತಪ್ಪೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಆಲೌಕಿಕ ಕಂಪು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

೭. ಶಂತನುವಿಗೆ 'ಅವಳ ತಂದೆಯ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಾರದೆಂದಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅವಳ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ' ಎಂಬ ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ.(೧೯೭೩:೧೯) ಯವರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿ ಶಂತನುವಿನದು ವಿಕಪಕ್ಷೀಯವಾದ ನಿಲುವು

- ಎಂದು ನಾಯಕರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.
೮. 'ತತ್'- ಈ ನಿರ್ದೇಶಕ ಸರ್ವನಾಮದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕನ್ನೆಯಲ್ಲ. ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಪರಾಶರನೊಡನೆ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಪಡೆದವಳು. 'ವ್ಯಾಸಭಟ್ಟಾರಕ'ನ ಜನನಿಯಾಗಿದ್ದವಳು. ಪರಾಶರ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನಭಾವವನ್ನು ಮರಳಿ ದಯೆಗೈದು ದರಿಂದ ಕನ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವವಳು. ಮುಗ್ಧ ಕನ್ನೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯಿದೆ.
೯. ನಾಣ್ಣೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸ್ವೀಕರಣ ನಾಚಿಕೆ[coy] ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಅವನ ನಡವಳಿಕೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲದ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಾಚಿಕೆ[shame]ಪಟ್ಟುಕೊಂಡಳೆಂದು ಧ್ವನಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.
೧೦. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೃದುವಾಗಿ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ(deliberately) ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. 'ಅಂದರೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಚತುರತೆಯು ಅಂಶವೂ ಇದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಎದುರಾದ ತೊಡಕನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿಯಾದರೂ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಚತುರತೆಯನ್ನು ಸತ್ಯವತಿ ತೋರಿಸುವಂತಿದೆ'(ನಾಯಕ ೧೯೮೪:೭೫).
೧೧. ಬೇಡಿರೇ ಎಂಬುದು ವಿದ್ವರ್ಥಕ ರೂಪವೂ ಹೌದು, ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಕ ರೂಪವೂ ಹೌದು. ಇಲ್ಲಿ ಪಂಪ ಈ ಎರಡೂ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲುವಂತೆ ಅದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ.
೧೨. ನೀಂ ಬಾ ಜೋಪಂ ಎಂಬುದು ಶಂಕನುವಿನ ಬೇಡಿಕೆ 'ಎಂಬ ಸಿ.ಪಿ.ಕಿಯವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ 'ದುಡುಕು'ತನ ಎಂಬ ತೇಜಸ್ವಿಯವರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನಾಯಕರು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಆಕ್ರಮಣಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆ/ನಡವಳಿಕೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.
೧೩. ಸತ್ಯವತಿಯದು ಅಲಿಪ್ತ ಎಂಬಂಥ ನಿಲುವು. ಸತ್ಯವತಿ ಶಂಕನುವಿನ ಒಲವಿಗೆ ಸಹಸ್ರಂದಿಯಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಲೋಕಸಾಧಾರಣವಾದ ಕ್ರಮ, ಪದ್ಧತಿ.
೧೪. ಶಂಕನುವಿನದು ಕ್ರಮವಿಪರ್ಯಯ.

ಈ ಕ್ರಮವಿಪರ್ಯಯವನ್ನು ನಾಯಕರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ್ಯದ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಬಂಧಧ್ವನಿಯಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಪದ, ವಾಕ್ಯ, ವಾಕ್ಯಖಂಡಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನೀಡುವಾಗ ಶಂಕನುವಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ (negative) ಅರ್ಥದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನೇ ನೀಡುತ್ತ ಮುನ್ನಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಳಕೆಯ ಅರ್ಥವಾಗಿರುವ ಬದಲು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ಪದಗಳು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುವುಗಳಾಗಿವೆ. ಶಂಕನು- ಸತ್ಯವತಿಯರ ಮಾತುಗಳೇ ಈ ಪದ್ಯದ ಧ್ವನಿ(ಕ್ರಮವಿಪರ್ಯಯ)ಗೆ ಕೇಲಿಕ್ಕಿಯಾಗಿವೆ. ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕರದು 'ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶೆ'ಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆವರೆಗೆ ಬಂದ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಅದು ಪುನರ್ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಆದರ್ಶೀಕರಿಸುವ ಅವುಗಳ ನಿಲುವನ್ನು ಅದು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ವಿಯವರ ನಿಲುವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಡಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವ ಅರ್ಥವನ್ನೇ

ನಾಯಕರು ಬಿಡಿ-ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಸತ್ಯವತಿಯಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಆಚಾರ/ಲೋಕಸಾಧಾರಣವಾದ ಕ್ರಮ, ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ಆಕೆ ನಾಚಿ ಲೌಕಿಕ ಆಚಾರವನ್ನೊಡ್ಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂದೂ, ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕರು ಲೋಕಸಾಧಾರಣವಾದ ಕ್ರಮ, ಪದ್ಧತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಸತ್ಯವತಿ ಶಂತನುವಿನ ಒಲವಿಗೆ ಸಹಸ್ವಂದಿಯಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವಾಗ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ಶಂತನುವಿನದು ದುಡುಕು ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರೆ, ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕರು ಶಂತನುವಿನ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಿಪರ್ಯಯವನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವಾಸ್ತವನ ವಿಜಯಂ ಕೃತಿಯೇ ಕ್ರಮವಿಪರ್ಯಯದ ಕಥೆ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಒಂದು ಕಾವ್ಯದ ಬಿಡಿಪದ್ಯ ವೊಂದರ ಮೂಲಕ ಹೊರಟು ಇಡೀ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವಷ್ಟು ವಿಶಾಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು (೧೯೯೯) ಅವರು ಈಚೆಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಸರಳ ಪಂಪಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಟ್ಟಿಯ ಬದಲು 'ಕೃಷ್ಣ' ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ. ಆಗ ಮಧುಪಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಕೃಷ್ಣ' ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಬಂದು, ಮಧುಪಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ದುಂಬಿ' ಎಂಬರ್ಥವಲ್ಲದೆ ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕರು ಹೇಳುವ 'ಮದ್ಯಪಾಯಿ' ಎನ್ನುವ ಮತ್ತೊಂದು ನೆಲೆಯ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆ ಯನ್ನು ಅದು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಪಳಂಚಳ್ಳ ತನ್ನಗ... ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರದ ಬಗೆಗೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿ 'ಪಳಂಚಲ್ತಿನಂ ಮೃಗ...' ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಪಾಠಾಂತರನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಕರಣ, ಛಂದಸ್ಸುಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೂಲಪಾಠ ಯಾವುದೆಂಬುದು ವಿಚಿತವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೀಡುವ ಪಾಠಾಂತರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪಾಠನಿರ್ಣಯದ ಅನುಮಾನದ ಲಾಭವನ್ನು ಕವಿಗೆ ನೀಡುವ ಒಲವು ನಾಯಕರಿಗೆ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಅವರು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮೇಲಿನ ಪಾಠಾಂತರ ದಿಂದ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥಸಂಪತ್ತು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪಾಠ ಪರಿಷ್ಕರಣದ ಹಿಂದೆ ನಾಯಕರ ವಿವೇಚನೆಯ ಪ್ರಭಾವವಿರಬಹುದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಯಕರು ತೋರಿಸಿದ, ಪಳಂಚಳ್ಳ ಮತ್ತು ತಟ್ಟ ಎರಡನ್ನೂ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥೈಸಲು ಹೋದರೆ ಉಂಟಾಗುವ ಪೇಚು ಬಸವರಾಜು ಅವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾದಂತಿದೆ. ಆದರೆ ನಾಯಕರು 'ಪಳಂಚಲ್ತಿನಂ' ಪಾಠಾಂತರದ ಮೂಲಕ ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಂಡುದು ಬಸವರಾಜು ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚೂ ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪಳಂಚಳ್ಳ ಮತ್ತು ತಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು 'ಕೃಷ್ಣ'ವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಇವರು ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ಈ ಪದ್ಯದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಾಠ ಅಷ್ಟೇನೂ ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾತ್ರ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾಯಕರ ಪಾಠಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಾಠ ಎರಡು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬಸವರಾಜು ಅವರ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶ ಕೆಲಸಮಾಡಿದಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯದ ಅರ್ಥಸಂಪತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡಕಾವ್ಯಗಳ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಿಮರ್ಶೆಯ ಅಧ್ಯಯನ

೮೩

ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕರ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವತಿ-ಶಂತನುವಿನ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಮ-ಕ್ರಮವಿಪರ್ಯಯಗಳು ಈ ಪದ್ಯದ ಅರ್ಥದ ಕೇಂದ್ರವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ವಿಮರ್ಶಕರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಿಸಿದುದು ದಿಬ್ಬಂಬಡಿಪಂತ್‌ಪೋಲ್ ಎನ್ನುವ ಉಪಮಾನ. ಇದು ಕವಿಯ ಮಾತು. ರಿಚರ್ಡ್‌ಸನ್ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಪದ್ಯದ ಭಾವನೆ(feeling). ಇದು ಶಂತನುವಿನ ಮಾನಸಿಕಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಕವಿಯ ಧೋರಣೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸೂಚಕ ನೆಲೆಯೆಂದು ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕರು ಅದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತೇಜಸ್ವಿಯವರು 'ಅರಸ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ನಲ್ಗೆ ದಿಬ್ಬಂಬಡಿಪಂತ್‌ಪೋಲ್ ಆಯ್ತು' (ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಲಕ್ಷೀನಾರಾಯಣಭಟ್ಟ ೧೯೭೧:೭); ಸತ್ಯವತಿಯ ಮಗನಿಗೆ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಸತ್ಯವತಿಯ ತಂದೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಹಿಂಜರಿಯುವುದರಿಂದ 'ಯಾವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪ್ಯಾಪಿಸಲೂ ಈತ ಈಕೆಯ ಕೈಹಿಡಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ' (ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕರು ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ); 'ದಿಬ್ಬವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದೆಂದರೆ ಕಂಡವನ್ನೋ, ಕಾದಕಟ್ಟಿಣವನ್ನೋ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಎಂದು. ಪಂಪನಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಪ್ರತಿಪ್ಯಾಪನೆಯಲ್ಲೇ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಗಾಢವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಾ ವಿವೇಚನೆ ಮತ್ತು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹೊರಟರೆ ಪೂರ್ವ ಪರಗಳೆರಡೂ ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಸತ್ಯ ಎರಡೂ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಕವಿಯಾದ ಪಂಪನಿಗೆ ಅರಿವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಗುವುದೂ ಹಾಗೇ. ಪಾಪಿ ಇರಲಿ ಪುಣ್ಯವಂತನಿರಲಿ ಕಾದದ್ದು ಸುಟ್ಟೇ ಸುಡುವಂತೆ ಸತ್ಯವತಿಯ ಪಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ (೮) ಎಂದು ಅದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನಿಷ್ಟು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದವರು ಅವರೇ. ಆ ಮಾತಿನ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥ ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರಲಿ ಬರದಿರಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿಯಂತೂ ಸಂದಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಮನಗಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಾವು ಹೇಳುವ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಪದ್ಯದ ಸಂದರ್ಭಗಳ ನಡುವೆ ವೈರುಧ್ಯವಿರುವುದರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವರಿಗಿರುವುದು ಅವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾತ್ವಿಕಸ್ವರ್ವದ ಮೂಲಕ ಆ ರೂಪಕವನ್ನೇ ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಲು ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪದ್ಯಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ತಾತ್ವಿಕವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಬೇರೆ ಮಾತು.

ದಿಬ್ಬಕ್ಕೆ ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ.ಯವರೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. 'ಶಂತನು 'ದಿಬ್ಬ'ವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಸತ್ಯವತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದ; ಅವರ ಪ್ರೇಮ ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಾಗಲಿ ಮುಂದಾಗಲಿ ಯಾವ ಆಪಾಯಗಳಿಗೂ ತುತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ'(೧೯೭೨:೨೦)ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯವೇ ಪ್ರತಿಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕರು ತೋರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಸಹ ದಿಬ್ಬಕ್ಕೆ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ದೀಪಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕೈಯೊಬ್ಬ ದಿಬ್ಬವನ್ನು ಎಂದು ಶಂತನುವಿನ ಮಾತು'(೧೯೭೬:೭೬) ಎಂಬ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ದಿಬ್ಬಂಬಡಿಪಂತ್‌ಪೋಲ್ ಪಡಿದು ಎಂಬುದು ಶಂತನುವಿನ ಮಾತಲ್ಲ. ಕವಿಯೆಂದರೆ ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕರು

ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ದಿಬ್ಬಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವಾಗ ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕರೂ ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಕವಿ ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯವನ್ನು ('ದಿವ್ಯ'ದಲ್ಲಿ ಜಲದಿವ್ಯ, ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯ, ಸರ್ಪದಿವ್ಯ (ಅಥವಾ ಘಟದಿವ್ಯ)-ಗಳಿವೆ) ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಸಾಧಿಸನೋಡಿದ್ದಾರೆ (ತೇಜಸ್ವಿಯವರದೂ ಇದೇ ನಿಲುವು). ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ವಿಯವರನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅರ್ಥಹೇಳುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಬೆಳ್ಳಾವೆ ವೆಂಕಟನಾರಾಯಣಪ್ಪ(೧೯೭೩:೪)ನವರು 'ಶಂತನುವು.... ಪ್ರೇಮಾತಿಶಯದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಪಿಶಾಚಿ ಹಿಡಿದಂತೆ ಹಿಡಿದು ತನ್ನೊಡನೆ ಬಾರಂದು ಕರೆಯಲು....' ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ. ಪೋಲಂಕಿ ರಾಮಮೂರ್ತಿ(೧೯೮೨)ಯವರು 'ದೆವ್ವಂಬಿಡಿ' ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪದಶಃ ಅರ್ಥ ತಪ್ಪಾಗಿದ್ದರೂ ಪದ್ಯದ ಅಂತರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಇವು ಒಪ್ಪುವಂಥವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಬಿ. ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ(೧೯೮೬)ನವರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಚಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪದವು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ದಿಬ್ಬಂ+ಪಿಡಿವಂತೆ+ವೋಲ್ ಎಂದು ಪ್ರಥಮ ವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ. ತೇಜಸ್ವಿ ಮೊದಲಾದವರಂತೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ 'ದಿಬ್ಬಮಮ್' ಎಂದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ದಿಬ್ಬವು ಹಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ಸತ್ಯವತಿ ದಿಬ್ಬವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈಗಿರುವಂತೆ ದಿಬ್ಬವು ಹಿಡಿಯುವುದಾಗಿ ಶಂತನು ದಿಬ್ಬವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬಿ. ವೀರಭದ್ರಪ್ಪನವರು 'ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ, ಕೇತುಗಳೇ ದಿವ್ಯವೆಂಬ ಪಂಡಿತ ರೇವಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸರ್ವಜೋತಿಷ್ಯರತ್ನದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ; ಧೂಮಕೇತುಗಳು ಮೂಡುವುದು ಅನಿಷ್ಟಸೂಚಕ, ನೋಡುವುದೂ ಅನಿಷ್ಟಸೂಚಕ, ಹಿಡಿಯುವುದು ಇನ್ನೂ ಅನಿಷ್ಟಸೂಚಕ; ಇದರಂತೆ ಶಂತನು ಸತ್ಯವತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದದ್ದು ಅನಿಷ್ಟಸೂಚಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಅನಿಷ್ಟದ ಮೇಲೆ ಅನಿಷ್ಟಗಳು ಬಂದೊದಗಿದುವು; ಇಡೀ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸವೇ ಧೂಮಕೇತುಗ್ರಸ್ತವಾಗಿ ಹೋಯಿತು ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಿಡಿವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಎಂಬ ವಿವರವನ್ನು ನೀಡದಿರುವುದು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ. ಈ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಪದ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸರ್ವರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಪ್ಪುವಂತಿವೆ.

೪. ಪಾಂಡುನ ಮರಣ ಸನ್ನಿವೇಶ

ಪಂಪಭಾರತದ 'ಪಾಂಡುನ ಮರಣಸನ್ನಿವೇಶ'ವನ್ನು ಇಬ್ಬರು ವಿಮರ್ಶಕರು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜಿ.ಎಚ್. ನಾಯಕರು 'ಪಂಪನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಮುಂದಿನಂತಿದೆ.

೧. ವಸಂತ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಾನಾ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ರಮ್ಯ ಶೋಭೆಯ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ (೨.೧೨) 'ಆದಿಶ' ಮುತ್ರೆ, ಅವುಂಕು, ಗುಲ್‌ಬಗ್- ಇವುಗಳ ಕ್ರಿಯೆ, ಗಳಧನ, ನನ, ಸುಣ್ಣುಗಳಿಗಿರುವ ಪರ್ಯಾಯಾರ್ಥ. ಕುಳಿ ಪದದ ನಾದ ಮತ್ತು